

JURNAL

ПЕНТРЪ ПЕШИНДИПЕА ШТИНЦЕЛОРЪ НАТЪРАМЕ ШИ ЕСАКТЕ, ÎN TOATE KLASELE

Pediyeatș

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 32.

(Anul al treilea)

Băkreștii

30 Augustă, 1858.

Kompindeea: Despre Aer. — Возд. de noante. — Observațiuni despre înfrîngerea morate. — Deski tepea sutaratsi de kouit in Băkreștii.

Аерълъ. V.

Despre kompozicijsnea aerulsi.

Între toate miracolele din zăiversș, cea mai mare într'adevăr este *aerulș*, асса mate-
rie ce а аръкат'о Креаторулș între пѣминѣ ми
соаре супе а инконѣзра глобулѣ пѣминтескѣ.—
Ка сѣ инѣлеѣемѣ май bine асастъ еспресизне,
требзе май 'nainte сѣ спънемѣ кѣ аерулș каре
илъ sokotimѣ кѣ este знѣ simplѣ еlementѣ, este
о kompozicijsne de май мълте алте еlemente ra-
zoase (аероасе). Челе май принципале gaze din
каре се компъне аерулș, сѣнтѣ доабъ: *газълș ок-*
сиѣенѣ ми *газълș азотѣ* саѣ *нитроѣенѣ* ла каре
este знитѣ ми чева din *газълș аuidѣ карбоникѣ*.

Сѣ нѣ не спериемѣ de асесте ворбе неин-
делесе, fiindѣ ниште еспресизни требъинѣоасе ми
адонтате in штинга химикѣ, каре нѣ потѣ fi de-

пърлате; сѣ не сѣлимѣ инсѣ але есплика интр'знѣ
кинѣ, китѣ сѣ пѣтемѣ fi bine инѣелеми.

Газълș оксиѣенѣ este принципулѣ виеѣи тѣ-
улорѣ фиинѣелорѣ in domенулѣ animalѣ ми ве-
еталѣ. Елѣ este невъзѣтѣ ка ми аерулș; дапѣ
este ми принципулѣ лѣmineи ми алѣ кѣлѣреи.
Интр'о сѣтѣ de пѣрѣи de аерѣ, нѣмай доѣ-зѣи
ми зна сѣнтѣ din асестѣ разѣ аместекатѣ кѣ 79
de пѣрѣи de знѣ алѣ разѣ че се кѣмѣт *Azotѣ*
саѣ *Nitроѣенѣ*.— Че admirabilѣ kompozicijsne!
Че misterioasѣ лѣкѣре а сѣвлѣмеи патѣри! Fie-
каре din асесте доабъ gaze este in sine о iste
отравъ; *газълș оксиѣенѣ* este нѣ нѣмай о базѣ а
мълѣимелорѣ de отпѣви минерале ми вегетале,
дапѣ este ми атѣта de iste in китѣ кѣарѣ ми пѣ

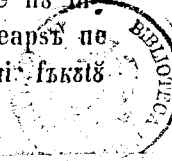

noase, prevestindă de o civilizație viitoare a penelăi xmană! De aceea, națiunile antice care au uitat mai bine de rău noi a prezenta descompunerea cere importante și ale da și călăși divină, și ridicat temple pentru călăși focklăși. Templul zeității *Besla* la Eleni și Romani au fost consacrat la călăși focklăși; Kaledei, Persienii și alte națiuni din Asia s'au închinat la focklăși. Această din vreme străvaganță trisă ne arată învedere: că omul este foarte esențial a greși, amestecând căsa cu efectul, pesalată cu principala. — Dar ce este focklăși? — Această imponentă fenomenă în lumea materială, ce este? Este v'ănuș elementă să v'ănuș compusă? Este v'ănuș materie să v'ănuș lucră imaterială? Dacă este o materie de ce n'are și greutate? Dacă este imaterial de ce este vizibilă? Această problemă pentru fizici a fost atît de dificilă, în rău chiar și *Volter*, acelaș nater-nik și ceniș, într'o zi a zis: »M'amă lăsat de călăși fizic, de kîndă, s'ă lăndă în focklăși din căminul meu, amă încheiat a nu rîdi de ce lemnule fakă flakăr? Și n'amă năstă a'mă esențială acestei fenomenă.»

Bedemă, că *Volter* chiar n'a năstă a esențială aceea ce esențială noi astăzi; astăzi noi uităm foarte bine de ce ardă lemnule pe vatră, uităm, pentru că ne a esențială o *Lavoazie* prin descompunerea oksijenului. Prin această mare descompunere, elă a îmbogățit și reformă d'o dată toate științele noastre. Într'o deosebită parte a acestei jurnală amă vorbit ceva mai multă despre aceste materii, însă d'okamă-dată ne ajunge a pomeni că *Lavoazie* a arătat: că gazul oksijenă are o atracție chimică (să afinitate) cu cere mai multă elemente și materii fizice, cătîndă totă-d'ăna a se împresna cu dinsele, a transforma formele lor produse kîndă compoziții noi. Dar în această a lăși neîncheiată activitate, oksijenulă gătete o pedică în atracția fizică a atomelor zele către altele; prin vreme, ca să și poată oksijenulă desvolta pătrea sa, trebe să fie însoțit și de căldură (calorique). Căldura, precumă știim, are fackătatea d'a dență și a întinde atomule zele de altele. Efectulă acestei dență este; că atomule materiei în călăși peră atracția reciprocă zele către

altele, și totmă alănuși dă rău oksijenulă a se prinde și a se împresna cu dinsele. De aceea totă d'ăna fie-care scimbare chimică este însoțit de emiea căldurii, și focklăși care-lă vedemă nu este alăși ceva de rău o manifestație (arțare) vizibilă a acestei complicate operațiunii a oksijenulă; însă căldura care ease la arderea și coră, nu este produsă din această coră, ci din atmosferă, adică din oksijenulă ce se alăși într'însa; kîndă s'ă lăși cîne-ba în focklăși, lăși aprinde mai bine, fiindă-că prin această înșătare de mai multă aeră, într'însa și o kîtime mai mare de gază oksijenă care ține focklăși.

Și importantă pesalată ală acestei descompuneri este și adevărea și vorbe a filosofilor antiici: că tot ce este în lume nu se perde nică odată, și că nică și atomă ală zăberșă-lăși nu se poate nimici de rău. Omul ordinară nu va să crează aceasta; kîndă vede arzîndă o casă mobilă, să și opăși interpretă prefăkîndă-se în cenză, ne întreabă: cumă zăcheciă akămă că materia nu se perde? Kîndă nu ne elă o lăminare în kandelabră și neste kîte-ba ore arzîndă lăminarea, kandelabrulă rămîndă rău, elă iară ne zăche: »iată teoria voastră care demonstră, că nică și lucră din lume nu se perde!» Însă noi uităm că elă este într'o greșeală mare; și zăcheciă: »uită, prietene, că lemnule precumă și toate lucrurile s'ă arde și, kîndă se prinde într'însa o mare kîtime de doă gaze, adică, gază-carbonică (materie de cărbun) și gază-idrogenă; apoi kîndă încheie akălăși ardere, adică, kîndă oksijenulă din aeră încheie a se combina cu această doă gaze, alănuși și și se oksijenulă cu gazulă idrogenă, produsă au, care totă-d'ăna o vedemă kîndă ardă lemnule că nikăși ceva dintr'însa, și măcară kîndă lemnule sîntă foarte zăcate; însă apa rămîne în formă de gază, și se șkăși împresna cu fizică; de aceea totă-d'ăna fizică este kamă zmedă. — Pe kîndă aceasta se șkăși, o parte din gazulă carbonică ală coră, se combină iarăși cu oksijenulă din aeră și produsă și alăși gază nevăzută, adică gazulă acidă carbonică, apoi rămînda materiei care nu înțră în această combinație, rămîne neapă și pe vatră în formă de cenză. — S'a și fizică

эртъторлэ еспериминтлэ: с'а трасэ вн кэмилнэ о
 вькатэ де лемнэ маі 'nainte de a арде, ми дэ-
 пэ ардеа лэі іартшл с'а маі трасэ нэ нэмаі
 кърэвнл ми ченэша че а лэвалэ, дарэ ми тоате
 газеле че аэ продэсэ фокэлэ, кэре внт'адинсэ
 аэ fostэ стрпнсе вн деосевите баше, ми с'а рэснл
 кэ ачесте рэнтэше нэ нэмаі кэ н'аэ fostэ маі
 пэдне де кнлэ корпэлэ ннэ а нэ се арде, дарэ
 внкэ аэ fostэ адрогате ми кэ о кнтне де оксі-
 денэ дн аерэ кэре 'ла трасэ корпэлэ 'ла снне
 вн операціоне ардепел. Тотэ внт'ачестэ кнлэ,
 кнлэ арде о лэмнэре де сеэ саэ де чеарт, а-
 чеастэ матерне де грэснне се трасформэ вн не-
 вэзэте днферне газе че се рэспнндескэ вн аерэлэ

kasei лэснндэ нэмаі мэкэлэ кэре есте ченэша
 фешлелел че н'а нэснл арде де тотэ. Де ачееа,
 дака внт'о касэ аэ арсэ маі мэте лэмнэрл,
 атэчл оамелл дн ачееа касэ снмлэ о неастн-
 нэрапе, неспнндэ рэснлэ лэсне, фнндэ-кэ га-
 зэлэ оксіденэ дн касэ с'а консэмалэ ппрн ар-
 дерееа лэмнэрлорэ, ш'н локэ'л с'а нэсэ газэлэ
 ачнлэ карбоннлэ, нефаворавнлэ нентрэ песпнра-
 цнне; тотэ дн ачестэ касэ ннчл лэмнэрнле
 нэмаі нотэ арде ка маі вnainte вн лэчереа лорэ,
 прекэмэ нэлемэ обсерва ачестэ 'ла мэдрннеа
 лэмнэрлорэ де валэ, 'ла кнте-ва оре дэне вн-
 ченэтелэ валэлэ.

Боэлэ де ноантеа.

Внтре пасепл, ка ми внтре анмалеле мамн-
 фере, ка ми внтре оамел се афлэ деосевите класе
 кэре трескэ нэмаі де рэдрне ми де жэфрл;
 внтре анмалеле мамнфере, ачестэ класэ се нэ-
 мескэ: карнаснере; внтре пасепл, се нэмескэ
 рэнтноре (Raraces) дарэ внтре оамел, нэ ннлэ
 кэмэ се нэмескэ?

Внтре пасэдрне рэнтноре ннеле се нэмескэ
diurne аднлэ нмэлэоре зноа, не кнлэ ателеле се
 нэмескэ *nocturne* фнндэ-кэ нмэлэ нэмаі ноантеа
 паркэ ле фрнлэ де лэмнэ знел; іартэ внтрнмаі
 ка ла ннлэ оамел рэнтнорл кэропа 'ле нлече вн-
 тэнернлэ, ш'вннд преа внне кэ вн внтэнернлэ ноате
 сэ рэнтэ маі лэсне де кнлэ зноа.

Еатэ чева обсерваціонл аде історнел натэдрне
 дэспре ачесте пасепл.

Окл ачесторэ пасэдрн стаэ амндоф вnainte
 вн фазэ ннэлэ лнгрэ ателэлэ вн кнлэ сеамэнтэ кэ
 окнл де омэ; марпннле ачесторэ окнл снлэ акон-
 пернці кэ флелэ свэдрл; ннэлэ дн децете ноан-
 те сэ внтоаркэ вnainte ми вндэрэлэ. Пнэма-
 цнлэ лорэ е фортэ моале паркэ е здрнлэ,
 зворэлэ лорэ не фаче ннчл ннэ стромолэ. Парэ
 кэ скнмэлэ локэлэ лорэ; дорнлэ зноа ми есэ нэ-
 маі сеара саэ ноантеа дэне прадэ лорэ; кэчл
 зноа не влдэ. Дарэ снмэлэ аэзэлел лорэ е
 фортэ аскэдрлэ.

Ачесте нэсэдрн трескэ вн локэдрн снгрэпнле,
 вн арборл роі, вн нэсэдрн обскэре саэ вн крэлнлэ-
 рнле стнчлорэ; ако'ло шедэ дрентэ вн сэсэ ми

кнлэ лэ сперне чнне-ва, факэ ннле рнмэсе
 фортэ пндрнле. Стнрапеа лорэ е фортэ не-
 нлэктэ ми маі вnainte ера прнвнлэ кэ ннэ вестн-
 торэ алэ морпел. Кнлэ нондрне снлэ седрне,
 еле ронескэ внне дэне прадэ лорэ ми адркэ
 нэлэ мнлэре ла келэлэ лорэ, ка сэ афлэ де
 мнлэре ми нентрэ тнмнэлэ нефаворавнлэ кнлэ
 не нотэ сэ еастэ афарт. Кнлэ аэ оморпелэ ннэ
 анмэлэ, еле в жэнескэ нелеа ми кнлэ не нэ-
 ннлэ вндатэ тотэ анмэлэ, аэ обнчелэ кэ внве-
 лескэ карнеа анмэлэлэ вн нелеа лэі ка сэ не
 сэ вннэдрэ ми о нэстрезэ нэлэ тнмнэ. Дарэ
 тоате челе-л-але нэсэдрн, маі кэ сеамэ челе
 кнлэоре, аэ о анннатне маре вн контра ачест-
 тор пасэдрн де ноантеа; кнлэ внтнлескэ зноа нна
 дннтре ачесте пасэдрн, дэвнлэ фэдрнсе ми 'ле ро-
 нескэ; анол омэлэ траге фолосэ ми де ачестэ
 анннатне; кэчл кнлэ ва сэ прннлэ о пасере, не
 не ннэ влдэ о вфндрэ моартэ; акэмэ внлэ пас-
 эдрне ми 'нн батэ жок де днса, дар вн тнмнэ
 ачестэ, роннторэлэ лорэ е апроане ми 'ле
 прннде.

Дннтре ачестэ фамнле де пасере рэнтноре
 нонспрне снлэ маі мэте ченэдрл, кэре снлэ
 конпрнсе вн долэ секнсіонл, ннле авннд 'ла амндоф
 лэсэдрне канэлел ка ннле модрл (Hibous)
 ми ателеле н'авнндэ асеменеа модрл (Chouettes).
 Вн ателэдрнла фндрэ прэзентнлэ о асеменеа пас-
 эдрне дн секнсіоне д'внтнлэ адркэ адрэдрнлэ Боэ
 де ноантеа (Bubo maximus, grand duc). Ел есте

mare, grosă, okii sînt marî, avîndă o ipis galben. Mărima lui este de două picioare dar kindă întinde aripile sale are o mărime de 5 pînz la 6 picioare! Elă lokxente în pîdăpile mîntoase ale Europei și Asiei. În țina lui Martie încene a'și face căibăș sînt la crînt-țările stîncilor să ne pîine, dară achestă căibă este foarte simplă fîcătă de pîele. Femela pîne într'însă 2, 3 pînz la 4 oț potînde și albe pe care le klochește 3 săptămîni, care seamănă atînci cu o grîmadă de lînz; ele skotă totă-d'ăzna și glas partikolară prin care kîrînd află oamenii și animala unde sîntă. Achestă pasăre pîitoare are o masă bogată, kîci mînkă din toate lăkrăile, de la karnea de cherb și de videlă pînz la mîskă; dară îi plache cu deosebire karnea de cioară.

tea, care se arță din țîmă în țîmă și vesteskă niște nenorociri marî. Ală dată aș zisă kă, kindă se arată și felă de vîfniță (strix flammea) peste o kasă, atînci țrebe să moară ține-va în achestă kasă și alte asemenea idei abăzde care să rauortă la «boală de noante» și la țele-l-alte snețe de vîfnițe.

Boală de noante se întrevîncează și la prînderea țioriloră, întokmai ka șoimăș nențră prînderea altoră pîzări; dară nșmai kindă sîntă țineri poate serbi la achestă skopă și kear atînci vîntoră care le prînde, țrebe să aibă o mare vîgare de seamă ka s'î țale mai nainte vîfșă țiareloră, kîci almintrelea poate să se întîmpe vr'o nenorocire.

Boală de noante (Strix bubo.)

Acheste pasepi sîntă și în țelente.

D. Collar are a vîfniță din sneța mîkă nșmită «bondok» (strix scops) care era atita de îng leantă în kîț venea adese-ori singră la masă să mează pe marținea țarfăriei și țsa singră din toate vîkalele: kindă nș ia dată ține-va nimikă, atînci a mersă la kîmlele din kasă, l'a ronită din țarfărie și s'a nșș în lokă; kîte odată țlăea rpimase foarte pidikale și a arțlată o mare țrikă kindă a deskisă o țm-țrelă rouie.

Șnele din Akademii aș priimîț țîgăra ačestei pasepi în sirilăș (nețetea) loră drentă semă de sanienț (încele-țîșne) sîndă-kă achestă pasăre a fostă konsekrată în mitoloțiea, zeitției Minervei (a sanienței). Kasza ačestei onoare deosebite era okii marî ai a-

kindă prînde animala nițî, le pîne oasle și ne țrîmă le înrite kă totăș, dară kindă prînde animala marî, atînci le pîne înțiaș dată kapă, pe țrîmă le țale în vîkățî marî și le înrite. Dimineaua, seara, și mai kă seamă în nopție lăminate de lănz. ese elă afară din căibăș lă și kachă dăne mînkare. Achestă pasăre este d'o fițe îndrăsnitoare, kărațioastă, sîncepoasă și nș masă nițî odată din mînz prada țe a pînsă. Ea este deșteantă și țioa și kindă lă se aprîie ține-va, deskide okii prea mășă și tot d'o dată țrășă i se vîrșește, țioakăș ei vîtîndă skoate și sșneț partikolară și ea încene se sșfle și sș mîmče kă

okii. Priimțvara în țîmășă împrețțrei sekceloră, skoate și glasă care seamănă ori kă pîșăș oameniloră, ori kă lățraea kîneloră săș kă țtirar ea și kă. Ačesta a fîcătă kă în seklele țrekte, kindă oamenii era ignoranțî și plîni de prețădețî (șni se sileskă a țace și akșmă pe oamenii aș-felă) atînci țîcșă aș eșită niște basme de niște armadii nevizibile, oamenii și kățrețî care țmăș noan-

chestoră pasepi sîndă amîndoi pe țauț nainte și deskimă noantea, întokmai ka și filosofă care pîmîne noantea deștentă și stădiează. Dakă Mitoloțistii ară si țrăiș în țilele noastre kindă vedem ne mășî oamenii țe pîmîn deștentî toate nopție, dară nș nențră a stădia în kățrî, țî nențră a țșka kățrî, nerșeșită kă ară fi fîcătă din vîfniță și simbolă aș zeitțiloră moderne, care să keamă «pîga», «fante» și «aș.»

Обсерваціи и despre inflaингеле морале.

Oamenii de stiинге ађ vorbitђ mђatђ despre inflaингеле каре poate sђ ађв ађнра корпђatђ nostrђ, impresiaни иђђи ми иђв тоаре : ама s. e. шtimђ кђ о спериетсђт шаре poate sђ prodђкђт епiлensie; кђ friка d'o боалђ епiдемiкђ poate sђ disposeaze корпђatђ инкђт мађ mђatђ ла а-чeastђ боалђ. Darђ зђђ пђnктђ de diskђisие а рђmasђ инкђ пiнђ акђmђ: кђestieinea despre ш-рimea inflaингeи морале ла femeи инсђрчинате, ађнра desвоатђреи конiђatђ лорђ in мiтђ.

Femeea este o fiингђ каре este mђatђ мађ sђnђsђт оргaнeлорђ eи, de кiтђ noi тђрвађђ. Ia dinsa, simђђiсiaниe пђтђnde кђ о пђtere мађ vie ми prodђкђ in totђ sistemђatђ fiингeи sale impresiaни мађ profђnde ми desordino мађ дђ-рaвiлe; de ачeea natimele нерђiorђ (нерђикале) sиntђ mђatђ мађ обiчђnђte ла femeи de кiтђ ла тђрвађђ.

Dар sapina de femeи es'te o ppedesnoziингe инкђ mђatђ мађ mare нentђ astђ-feiђ de natimђ; in ачeastђ епoкђ, simђђiсiaitatea корпђatђ este deosebitђ de mare; ea se ађђ inтђ'o esђi-taингe konstantђ. De ачeea, нђ тђreђe sђ ne мiрђmђ кђ опђ че inflaингђ fizikђ ми моралђ prodђve o inлiнђpипe мађ profђndђт ми мађ дђ-рaвiлђ ла femeea de кiтђ ла тђрвађђ.

Dарђ fantele каре арђtђ adevђrђatђ ачestei теорiе, ађ fostђ pрivate de кђtre зђи ка simиe koinсidenge, ка fenomene vizape. In лoкђ d'a peknoante adevђrata лорђ kазђт in simиђ simиђ vђнђ, ађ ppefatђ o iнsiaне: ађ vрtђ sђ se inuele instui, nerindђ еsistinga ачestopђ fante. Darђ нђ este ама. чi ачeste fante еsistђ inтђ'adevђrђ. Noi нђ nstemђ sђ adevђtmђ аiчi toate fantele konstatate ми adevepite каре се panopte ла ачeastђ кђestieне каре s'ађ konsta-tatђ нђ нђmaи ла omђ каре este fiингa чeа мађ impresionabilђ нentђ inflaинге, чi kiarђ ми animalelo ађ арђtatђ adevђrђatђ nstereи inflaингeлорђ морале ађнра еsistingeи ми formтђреи корпђatђ.

Eatђ знеle fante ale ачestopђ обсервацiи.

Зђђ medikђ vestitђ зиче кђ а avstђ in kasa лђи inтђ'o kolivie пастђrea kapapђatђ (гал-генђ) ми totђ in ачeste odђи s'a ађлатђ ми о пi-

sikђ vorдоastђ. Medikђatђ а обсерvatђ кђ pisika тоatђ zioa се зђта ла пастђре ми нђ денђрta пiчi inтђ'зђнђ minetђ okи sђi de koliviea пастђ-реи. Kindђ мађ не зрмђт pisika а fђtatђ, пђи eи авеа колоарea галгенђ ка а пастђреи, зђђ лђкђрђ foapte neobичђnitђ.

Aszindђ ачeasta, nstemђ а не inkpedinga ми de adevђrђatђ istoriei bibiичe, adevк: кђ Iakovђ vрindђ ка oile лђи Laban sђ naskт meи пђtatђ, а нђsђ nainteа okиlorђ лорђ niште беде пђtate. Asta este inтђ'adevђrђ чeа мађ веке fantђ doveditoare кђ vederea зђи обiектђ, poate sђ inflaеze ла нђsђatђ in мiтђra знеи femeи sађ ла о femeи (d'animalе) vorдоase.

Зђђ medikђ franчezђ modernђ, rakontђ кђ а kђstatђ o femee каре а пђskђtђ chemiи (doi konи). Amindoi konи авеа ла fie-каpe мiнђ зђђ ађђ масelea deгетђ, sine formatђ. Femeea ачeasta не а аsђrpatђ, зиче ачestђ medikђ, кђ, kindђ ера инсђрчинатђ, а bisatђ inтђ'o noante зђђ omђ кђ mease deгete; ачestђ bisђ а fђkђtђ ађнрtђ о mare impresie.

Челeбђatђ Profесopђ Beclard читезђ faulta знеи fimee инсђрчинатђ каре, аsistindђ ла о еs-кђisие kindђ ађ omopitђ зђђ omђ ipиn poata каре и а рђntђ oасeлe. ачeastђ femee ера foapte nie impresionabilђ de vederea ачestђи spektakђatђ; не зрмђт kindђ а пђskђtђ зђђ konиatђ, konиatђ авеа oсeлe foapte fraгete ми паркђ рђute.

D. Dr. Desmatis de ла Bordeaux, de каре impresionatђ ачeste linie, зиче: амђ vђzђtђ o damђ, mђma мађ mђatopa konи каре s'a amopi-zatђ d'аnђ timђрђ ми vрsitђ d'o nasieне foapte nie, нђ нђmaи кђ а kђkђatђ datopiiе eи кђtre тђрvatђatђ sђђ, ва инкђ а fostђ pрinstђ d'o anti-natie кђtre dinsa ми keарђ кђtre konи eи че ађ avђtђ кђ dinsa ми n'a nstatђ sђ'i sђfere, не kind toate аfekђisииe sale s'ађ konчentratђ ne пер-soana amantђatђ sђђ de каре а рђmasђ ми grea. Eatђ акђmђ зђђ чeа remarкаbilђ! Konиatђ каре а пђskђtђ din ачestђ ађђatopђiђ, de ми n'a mђstђtђ eиђ adevђrata sa oriчiнђ, авеа ми eиђ о mare anti-natie in kонтђra fraгiлop sђи ми tatђatђ sђђ legitimђ ми totђ d'o datђ а арђtatђ зђђ amop адiнк кђtre amantђatђ mђmeи sale каре ера adevђrђatђatђ sђђ latђ.

Deskidepea snitalaxlăi de konii în Băkxreștii.

Nainte kite-va timnă amă anșnyată kă se va deskide zñă stabilitentă nșoă de bine-facere în kapitála noastră; adekă zñă snitală de konii; akxmă kindă ačestă stabilitentă a inčenăit a xpma lăkraprea sa bine-făktoare, pătcmă sť anșnytmă pșvli-kxli despre modxă akvixnei ačestăi stabilitentă, čele xpntoare:

Snitală de konii în kapitála noastră (fondată de kătre rșvernxă dšne proiektxă slovaxă de kătre D. Doktoră Baraxă) urimemte konii volnaxi ał pėringiloră sirmanı, fър deosevipe de nađionallitate sađ reliđie. Le đă medikamente, kăxtare medikaxă, xpna ш.ч.л. nınă la insťntomipea loră. Pėringiđ ačestoră konii n'ăđ sť pătxeaskă nimikă.

Konii de la vıpta de 3 zile nınă la 10 ani, sıntă pėrimigiđ în ačestă snitală; pentrx konii de ցւց se afăx dođui pėrmanente în stabilitentă.

Kindă naxma zñă konii sirmană va dopi sť pėmie lınă koniăxă eı la snitală ka s'tăđ ingriđeaskă insťxi, va pștea pėmie mi dınsa în snitală, insť se va xpăni đin keltxelere eı.

Spre a znxpa adčereea koniiiloră la snitală, s'a întokmită o deosevită pėxșpă inkisă, kă zñă kondăktoră ne seama snitalăxı. Ačeastă pėxșpă merpe în toate zilele la toate komisiile (vıtxelere) kapitalexı în ordınăxă xpntoră:

La komisia de verde șosemte la ora 9 1/2 demincaxa.

La komisia de galbenă la ora 10 1/2.

La komisia de albaștră la ora 12.

La komisia de poșă la ora 1 mi

La komisia de negră la ora 1 1/2 dšne amiază-zı. Tođi konii volnaxi če se afăx adșnaxi ne la komisiı în pomeniteler ore, kondăktorăxă iı ia mi iı transportă la snitală. Asemenea adčre kondăktorăxă konii insťntomigiđ inanol iară kă pėxșpa la komisiile de znde iaă lkată.

Dapă la ori-če oră sť pėimeaskă konii volnaxi kindă pėringiđ iı adčre la snitală, dakt sıntă patșpi vakante. Konii kare voră avea biletxăxă znxia đin D-ni doktorı ał kapitalexı, voră avea pfeferinđ naintea istșpora.

În ačestă snitală de konii se afăx mi o deosevită sekđie pentrx konii kă plaxă (Pensionari); adekă sıntă în orașelere distrikteiloră mi keapă mi în kapitalexı zñi pėringi kare, de mi nă sıntă kă totăxă fър mizloače, insť iı lınseskă zñă lokală konvenaxiă pentrx a ingriđi konii loră volnaxi de voale akste sađ kroniče; maı kă seamă sıntă mxđi pėringi lo-kșitoriđ în distrikte kare dopeskă ka konii loră vol-

naxi de voale kroniče sť fie kăxtaxi de kătre mediiđ kapitalexı; dapă nınă akxmă a fostă pentrx mxđi đintp'ınxiđ foapte gpoă, kostesitoră mi keapă imposibiă ka sť vie aıfı în kapitalexı sť se ameaze întp'zñă otelă kă koniăxă loră volnaxă nınă la insťntomipea xı; kăfı nă nșmaı keltxelere peste pėxșpă, anoi mi lınșirca de xpna mi de ingriđieea konvenaxiă pentrx zñă koniăxă volnaxă, întp'zñă otelă pșvliă, a prodăxă ačeastă neposibilitate. Dapă în ačestă amežtmintă noă se voră pėimi în sekđișnea pensionariiloră asemenea konii, voră pėimi xpna, medikamente mi kăxtare medikaxă mi keapă xpna a znel nepsoane kare va veni kă dınșăxă mi va voi sť pėmie în snitală, mi pentrx toate ačestea pensionaxă va pătxi nșmaı lei opt ne zi la kasa snitalăxı. Kindă zñiđ đin pėringiđ koniiiloră plaxniđ, vor dopi ka mi zñă zătxă medikă ał kapitalexı sť vie đin timnă în timnă la konsătatixșne pentrx koniăxă loră kă medikăxă dırektoră ał snitalăxı, voră pștea face mi ačeastă, insť în ačestă kasă pėringiđ vor pătxi deosevită onopaxiăxă mediiiloră kare voră lăx parte la ačeastă konsătatixșne.

Kindă znxăx đin D-niđ Doktorı operatorı ał kapitalexı voră avea în praktikaxă loră partikołară zñă kasă d'o operaxișne mare xırxpıkaxă la zñă koniăxă de pėringiđ sirmanı, dıređișnea snitalăxı va pșne kă pătxere zñă pată la dispoziđișnea loră, dındă pėrmișixșne d'a face eı insťxiđ onopaxișnea čerștx keapă în stabilitentă.

De mi upın čenepozitatea inaxăxı rșverniđ, ačestă amežtmintă sť sșșđine upın keltxelere statăxı, insť spre a da loăđ mi la čenepozitatea partikołară a kontpıvı la sșșđinereea zñăi asemenea amežtmintă filantponik, s'a întokmită kă ačela kare va da snitalăxı de konii o sșșvenđie anăxă de 1000 lei, sađ zñă dap de 10,000 lei pentrx tot-d'axna, va avea drentă ka zñă pată sť noapte în lıtxere d'axpă nșmexă xı mi ełă va pștea disnoza de ačestă pată.

Ačestă snitală se afăx în kasa mare mi čea nșoă în xıliga Đăđemti (maxalaxoa Kpəčea de Heatpə) No. 42, mi e nșș sșve dıređișnea D-xıđ Doktoră Baraxă.

E de pșisosă d'a axkta kıtă de folositoră mi de salătaxă va fi ačestă snitală nșoă pentrx kapitála noastră, znde męrtalitateea koniiiloră miđi (kare e pėrtătxindenea mare) a axknsă la zñă gradă de șnepiată, maı kă seamă în maxalaxelere orașăxı. Ačestă amežtmintă filantponikă nșoă este o podoaxă nșoă în koroane de stabilitente filantponiče, kare imfırxmșșează kapitála noastră. Pedađișnea.